

## ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΜΕΔΙΟΛΑΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΞΙΘΡΗΣΚΕΙΑ



Κοσμοϊστορικό γεγονός υπήρξε ή κατά τήν 13η Ίουνίου τοῦ 313 μ. Χ. ὑπογραφή τοῦ γνωστοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων ὑπό τῶν συναυτοκρατόρων Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καί Λικινίου, τό ὁποῖο «ἐπήνεγγε τήν μεγίστην τῶν ἐν τῷ κόσμῳ μεταβολῶν», δηλαδή «τήν ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας καί τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί τάς θρησκευτικᾶς ἐλευθερίας».

Ἐπειδή οἱ χριστιανοί δέν λάτρευαν τοὺς ψευδεῖς θεοὺς, τήν πολυθεΐα τῶν εἰδώλων καί δέν προσέφεραν θυσίες στόν Ρωμαῖο αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος ἐλάτρευετο ὡς ἐπίγειος θεός, οἱ διωγμοί, ἐναντίον τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ναζωραίου ἐπεβλήθησαν ὀριστικῶς ὑπό τήν μορφή τῶν αὐτοκρατορικῶν διαταγμάτων, τά ὁποῖα ὄριζαν ὅτι οἱ χριστιανοί ἦταν ἐπικίνδunami ἐχθροί τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ὡς ἐπιβουλευόμενοι τήν εὐστάθειά του καί ὡς ἀσεβοῦντες πρὸς τόν αὐτοκράτορα.

Οἱ διωγμοί ἐναντίον τῶν ἀθῶνων χριστιανῶν, κατά τοὺς τρεῖς πρώτους χριστιανικούς αἰῶνες, ἀνέρχονται σέ δέκα, ὅπως καί οἱ δέκα πληγές τοῦ Φαραώ. Οἱ ἀπηνέστεροι τῶν διωγμῶν τούτων, οἱ ὁποῖοι ἀνέδειξαν ἑκατόμβες μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ «ῶν οὐκ ἔστι ἀριθμός», ἐντοπίζονται μεταξύ τῶν ἐτῶν 303 καί 305, ὅταν αὐτοκράτορας ἦταν ὁ Διοκλητιανός καί Καῖσαρ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ὁ Γαλέριος.

Ἡ θετική ἀντίστροφη πορεία καί στάση τῶν ρωμαίων αὐτοκρατόρων ὑπέρ τῶν ἀπηνῶς διωκομένων χριστιανῶν ἐπεσυνέβη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν

τοῦ ξαφνικά ἀσθενήσαντος Γαλερίου ὁ ὁποῖος καί ἐξέδωσε τό αὐτοκρατορικό διάταγμα (edictum) τῆς Σαρδικῆς ἢ ἄλλως καλουμένου τῆς Νικομηδείας, ἐπειδή ἐκεῖ ἐφαρμόστηκε γιά πρώτη φορά. Μέ τό διάταγμα αὐτό ὀριζόταν: «ἵνα αὐθις ὧσι χριστιανοί καί τάς συναθροίσεις αὐτῶν τελῶσιν».

Ὁ Γαλέριος, ἔστω καί προσωρινῶς, ἔπαυσε τό διωγμό καί ἐπέτρεψε στούς Χριστιανούς νά ἀσκοῦν τά θρησκευτικά τους καθήκοντα, ἐνῶ ὡς ἀντάλλαγμα ἐξετεῖτο ἡ προσευχή τους γιά τή θεραπεία τοῦ ἀσθενοῦντος αὐτοκράτορος. Ὁ ἱστορικός Εὐσέβιος ἀναφέρει ὅτι ὁ Γαλέριος ἐπέτρεψε τή χριστιανική λατρεία, ἀλλά ὑπό ὄρους, ὅπως νά μήν ἐνεργοῦν οἱ χριστιανοί ὅ,τιδήποτε ἐναντίον τῶν νόμων τοῦ καθεστῶτος, ἀλλά καί νά εὐχονται ὑπέρ τοῦ αὐτοκράτορος καί τοῦ κράτους. Συνακό-λουθα ἀπέστειλε αὐτοκρατορική ἐπιστολή προς τούς δικαστές (διοικητές τῶν ἐπαρχιῶν) μέ τήν ὁποῖα διέτασσε τήν ἐπιστροφή στούς χριστιανούς τῶν κατασχεθέντων καί ἀπαλλοτριωθέντων τόπων προσευχῆς ἐναντι ἀποζημιώσεως.

Ἡ ἐρμηνεία τῆς φιλοχριστιανικῆς στάσεως τοῦ αὐτοκράτορος Γαλερίου ἐδράζεται ἀπό τούς ἱστορικούς, ἀφενός μὲν στήν βαρύτατη ἀσθένεια αὐτοῦ, ἀφετέρου δέ στήν θετική ἐπίδραση τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐπί τοῦ Γαλερίου. Πάντως τό διάταγμα αὐτό ἐπειδή δέν ἀναγνωρίστηκε ἀπό τόν φανατικό χριστομάχο καί ἐκκλησιομάχο αὐτοκράτορα Μαξιμίνο, δέν ἀπάλλαξε τούς χριστιανούς ἀπό τούς ἀπηνεῖς καί ὀδυνηρούς διωγμούς καί ἀκυρώθηκε ἐν τοῖς πράγμασι.

Ἄλλες ὅμως ἦταν οἱ ἀνεξιχνίαστες βουλές τοῦ Κυρίου. Ἡ ὀριστική κατάπαυση τῶν διωγμῶν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν ἐπῆλθε κατά τό ἔτος 313, ὅταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καί ὁ συναυτοκράτωρ αὐτοῦ Λικίνιος ὑπέγραψαν τό περίφημο διάταγμα τῶν Μεδιολάνων διά τοῦ ὁποῖου παρεχόταν στούς χριστιανούς ἐλευθερία ἀσκήσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων καί ἐκφράσεως τῆς πίστεώς τους. Μέ τόν τρόπο αὐτό διασφαλιζόταν ἀπόλυτη θρησκευτική ἐλευθερία καί ἀνεξιθρησκεία γιά ὅλους τούς κατοίκους τῆς αὐτοκρατορίας.

Τό ἐκδοθέν διάταγμα (edictum ἢ restrictum), σύμφωνα μέ τόν ἱστορικό Εὐσέβιο, ὀριζε: «Μηδενί παντελῶς ἐξουσία ἀρνητέα ἡ τοῦ ἀκολουθεῖν καί αἰρεῖσθαι τήν τῶν χριστιανῶν παραφύλαξιν ἢ θρησκείαν ... ἐλευθέραν καί ἀπολελυμένην ἐξουσίαν τοῦ τημελεῖν (ἐπιμελεῖσθαι) τήν ἑαυτῶν θρησκείαν».

Ἡ ἐπιστροφή ἀπαλλοτριωθέντων ἢ δωρηθέντων τόπων τῆς προσευχῆς καί κοινοτικῶν κτημάτων θά ἐγένετο ἄνευ ἀποζημιώσεως ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν, ἀφοῦ ἡ πολιτεία θά ἀποζημίωνε τίς χριστιανικές

κοινότητες. Ἡ ἐκ μέρους τῆς πολιτείας ἦταν ἀπλή ἐπιστροφή χρημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχε εἰσπράξει τό κράτος διά τῆς πωλήσεως τῶν χριστιανικῶν κτημάτων.

Ἡ δέ ἐπιστροφή κολπιμαίων κτημάτων καί χρημάτων ἀπό νομικῆς τουλάχιστον ἀπόψεως δέν ἐσήμαινε φροντίδα καί μέριμνα τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ἀπέναντι τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὡς ἐπισήμου θρησκείας τοῦ κράτους.

Τό μέγα ἐπίτευγμα πάντως ὑπῆρξε ἡ διά τῆς ὑπογραφῆς τοῦ διατάγματος τῶν Μεδιολάνων καθιέρωση τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί τῶν θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν.

Στό πλαίσιο αὐτό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀφιέρωσε τό ἐπίσημο ἡμερολόγιό του γιά τό ἔτος 2013 στήν 1700η ἐπέτειο ἀπό τῆς ὑπογραφῆς ὑπό τῶν συναυτοκρατόρων Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καί Λικινίου τοῦ διατάγματος τῶν Μεδιολάνων. Ὁ δέ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος στό ἐπίσημο προλογικό σημείωμά του γράφει ἐμπνευσμένα μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς: «Ἡ τομή τήν ὁποῖα ἐπέφερε τό διάταγμα τῶν Μεδιολάνων στήν ἱστορία τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἶναι βαθεία καί καθοριστική ὄχι μόνο γιά τήν ἐξέλιξη τῆς ἰδίας, ἀλλά καί γιά τήν ἱστορία σύνολης τῆς ἀνθρωπότητος, καθῶς ἀνοιξε μία νέα σελίδα λαμπρά γιά ἀμφότερες. Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εὐγνωμόνως ἀναμιμνήσκεται τοῦ ἐμπνευστοῦ τοῦ διατάγματος τούτου εὐσεβοῦς Μεγάλου Βασιλέως Κωνσταντίνου, ὁ ὁποῖος ἀνταποκρινόμενος ὡς ἄλλος Παῦλος στήν οὐράνια κλήση, ἔγινε ὄργανο τῆς θείας Προνοίας ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποῖα χρεωστικῶς ἀναπέμπει δόξα καί αἶνο στόν Δομήτορα αὐτῆς Χριστό ἐπί τῆ συμπληρώσει 1700 ἐτῶν ἀπό τῆς ἐκδόσεως τοῦ διατάγματος καί τῆς δι' αὐτοῦ ἀποδοθείσης ἐλευθερίας σέ αὐτήν.

Ἐντός τοῦ ἰδίου πλαισίου τῆς ὀξυδερκοῦς καί χάριτι Θεοῦ προορώσεως τὰ μέλλοντα πολιτικῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐντάσσονται καί ἄλλες βασικῆς σημασίας ἐνέργειες καί πράξεις αὐτοῦ, ὅπως ἡ προσαρμογή τῆς ἀστικῆς καί ποινικῆς νομοθεσίας πρός τίς ἀρχές τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἀπαγόρευση τῶν μαγανειῶν καί μαγειῶν, ἡ μείωση τῆς σκληρότητος τῶν ποινῶν, ἡ νομιμοποίηση τῶν κληροδοτημάτων πρός τήν Ἐκκλησία, ἡ καθιέρωση τῆς Κυριακῆς ἀργίας καί ἄλλες καθοριστικές πράξεις πού ρυθμίζουν τήν κοινωνική καί μάλιστα τήν ἐκκλησιαστική καί λατρευτική ζωή τῶν πιστῶν.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀποτελεῖ διαχρονικό πρόσωπο κυβερνήτου καί μάλιστα γιά τήν χριστιανική Ἐκκλησία γενικῶς ... Σήμερα, ἀτυχῶς, οἱ νομίζοντες ὅτι ἄρχουν τῶν χριστιανικῶν ἐθνῶν πιστεύουν ὅτι δύνανται νά ὠφελήσουν καί νά βοηθήσουν τοὺς λαοὺς ἐξορίζοντας τόν Θεό καί το-

ποθετώντας στη θέση του τόν άνθρωπο. Τά αποτελέσματα όμως είναι τραγικά, ήτοι συσσώρευση πλούτου στα χέρια όλίγων, πόλεμοι, βία, πείνα, κίνδυνοι, άγωνίες. Διά τοῦτο, ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο διακυβέρνησε αὐτός τήν αὐτοκρατορία μέ διάκριση καί τήρηση λεπτῶν ἰσορροπιῶν καί σωφροσύνης πολλῆς, ἔχοντας τήν βαθεία αἴσθηση ὅτι μόνο ὁ Θεός δύναται νά σώσει τόν ἄνθρωπο, καθιστᾷ αὐτόν ὕψιστο ὑπόδειγμα κυβερνήτου ...

Τιμοῦμε κατά τό ἔτος 2013 τήν ἐπέτειο τῆς συμπληρώσεως χιλίων ἑπτακοσίων ἐτῶν ἀπό τῆς ὑπογραφῆς τοῦ διατάγματος τῶν Μεδιολάνων στό πρόσωπο τοῦ ἁγίου ἰσαποστόλου Μεγάλου Κωνσταντίνου, δηλαδή τήν ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας καί τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί τίς θρησκευτικές ἐλευθερίες γιά τά ὁποῖα δικαιώματα καί ἐλευθερίες πολὺς λόγος γίνεται ἄνευ ὅμως συγκεκριμένου αποτελέσματος στήν σύγχρονη ἐποχή, ἀλλά συγχρόνως τιμοῦμε καί τό διαχρονικό σύμβολο καί βίωμα τῆς Ἐκκλησίας, τόν Σταυρό τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος εἶναι γιά τήν Ἐκκλησία καί τόν κόσμο καί κατά τό ἔτος τοῦτο τῆς χάριτος Αὐτοῦ, καί ἰδίως γιά τόν πεινῶντα καί διψῶντα τήν δικαιοσύνη καί τήν ἀγάπη ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς «φύλαξ, ὠραιότης, κραταίωμα, στήριγμα, δόξα».